

МИКОЛАСЬ Д.А.

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

Актуальність статті полягає в тому, що аналіз поняття адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики надасть можливість більш глибоко розкрити його призначення та сутність. Наявність поняття усуватиме проблему із неоднозначним тлумаченням законодавства на науковому та побутовому рівні. Зі свого боку, з'ясування сутності адміністративно-правового регулювання направлене на ілюстрацію значення даного правового інституту для суспільства та держави, а також встановлення основних напрямів дії норм адміністративного законодавства у сфері електроенергетики. Аналіз ознак адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики визначатиме особливості його дії, найбільш доцільні до застосування методи та засоби регулювання, що обумовлюють його самостійність та специфіку. Статтю присвячено дослідженню понятійно-категоріальному апарату. А саме визначенню поняття адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики. Зокрема, наведено наукові позиції, на основі яких сформовано авторську інтерпретацію. Зроблено висновок, що адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики потребує реформування відповідно до європейських стандартів. Проблеми в його реалізації викликані, як не послідовним процесом удосконалення, так й недостатнім науковим опрацюванням. Водночас, дослідження сутності та особливостей адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики продемонстрували його важливість для підтримання державної безпеки та реалізації суспільних інтересів. Оскільки безперервність та постійність виготовлення та постачання електроенергії є умовою належного функціонування усіх комунальних та державних закладів, що надають соціальні послуги, здійснюють оборону та захист державних, суспільних та приватних інтересів. Тому, вкрай необхідно, щоб адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики орієнтувалося на соціально-економічні потреби та ситуацію в державі, забезпечувало розвиток альтернативних паливних ресурсів, однак без шкоди для інтересів споживачів.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, правовідносини, електроенергетика, електроенергія, адміністративне законодавство.

The relevance of the article is that the analysis of the concept of administrative and legal regulation of relations in the field of electricity will provide an opportunity to more deeply reveal its purpose and essence. The existence of the concept will eliminate the problem of ambiguous interpretation of legislation at the scientific and domestic level. For its part, clarifying the essence of administrative and legal regulation is aimed at illustrating the importance of this legal institution for society and the state, as well as establishing the main directions of administrative legislation in the field of electricity. The analysis of the features of administrative and legal regulation of relations in the field of electricity will determine the features of its operation, the most appropriate methods and means of regulation, which determine its independence and specificity. The article is devoted to the study of the conceptual and categorical apparatus. Namely, the definition of the concept of administrative and legal regulation of relations in the field of electricity. In particular, the scientific positions on the basis of which the author's interpretation is formed are given. It is concluded that the administrative and legal regulation of relations in the field of electricity needs to be reformed in accordance with European standards.

Problems in its implementation are caused not by a consistent process of improvement, but by insufficient scientific elaboration. At the same time, studies of the nature and features of administrative and legal regulation of relations in the field of electricity have demonstrated its importance for maintaining national security and the realization of public interests. Because the continuity and consistency of the production and supply of electricity is a condition for the proper functioning of all utilities and public institutions that provide social services, defend and protect public, public and private interests. Therefore, it is essential that the administrative and legal regulation of relations in the field of electricity focused on socio-economic needs and the situation in the country, ensure the development of alternative fuel resources, but without compromising the interests of consumers.

Key words: *administrative and legal regulation, legal relations, electric power industry, electric power, administrative legislation.*

Актуальність теми. Аналіз поняття адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики надасть можливість більш глибоко розкрити його призначення та сутність. Наявність поняття усуватиме проблему із неоднозначним тлумаченням законодавства на науковому та побутовому рівні. Зі свого боку, з'ясування сутності адміністративно-правового регулювання направлене на ілюстрацію значення даного правового інституту для суспільства та держави, а також встановлення основних напрямів дії норм адміністративного законодавства у сфері електроенергетики. Аналіз ознак адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики визначатиме особливості його дії, найбільш доцільні до застосування методи та засоби регулювання, що обумовлюють його самостійність та специфіку.

Стан дослідження. Варто зауважити, що питанню адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики останнім часом приділяється недостатньо уваги на науковому полі, що не відповідає сучасним тенденціям щодо з реформування даного напрямку та дії нової державної політики у сфері енергетики. Водночас, окремі аспекти такого питання були висвітлені в наукових роботах наступних учених: С. В. Бедін, Г. В. Берлач, І. В. Гайдаєнко, О. М. Джигун, В. А. Євдокімов, В. М. Левківський, В. С. Літовченко, Н. В. Майданевич, В. А. Малиська, В. В. Мушенко, Р. І. Раїмов, А. В. Рибчук, С. Є. Саух, Б. В. Слупський, В. О. Тімашов, О. Ю. Ткаченко, Н. В. Шинкарук.

Виклад основного матеріалу. Тлумачення поняття адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики повинно відображати особливості державного управління та ринкового розвитку економічних відносин між державою, підприємствами та кінцевими споживачами електроенергії. Досліджуючи загальне поняття адміністративно-правового регулювання В. С. Літовченко трактує його, як цілеспрямований вплив адміністративно-правових норм на суспільні відносини задля забезпечення шляхом використання адміністративно-правових засобів свобод, публічних та законних інтересів держави та інших суб'єктів права, підтримання функціонування в державі громадянського суспільства. Також, автор до ознак адміністративно-правового регулювання відносить його цілеспрямованість, наявність предмету та сфери правового впливу, направленість на досягнення певної цілі адміністративно-правового регулювання й забезпечення за допомогою імперативного адміністративного методу [1, с. 56]. Таким чином, для адміністративно-правового регулювання завжди є властивим безальтернативне та чітке встановлення порядку реалізації прав та обов'язків. Для застосування адміністративно-правового регулювання необхідні спеціальні підстави, як то наявність державного інтересу разом із значною соціальною цінністю, необхідністю гарантувати досягнення певного результату, як це і відбувається із електроенергетикою. Тому, змінюватимуться й спеціальні ознаки адміністративно-правового регулювання. Так, адміністративно-правове регулювання направлене на сферу електроенергетики, як одну із галузей економіки, а отже й наявне поєднання господарських та адміністративних методів правового регулювання з метою забезпечення дотримання державних цілей й одночасного розвитку в умовах ринкової економіки та соціо-економічних змін.

Для вірного та ефективного адміністративно-правового регулювання необхідно враховувати особливості відносин у сфері електроенергетики. Відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії», такі відносини розкриваються через передачу, розподіл, купівлю-продаж, постачання електричної енергії задля гарантування надійності та безпечності постачання електричної енергії до споживачів з урахуванням їх інтересів, а також розвитку ринкових відносин

й зменшення витрат на таке постачання та зменшення впливу негативного характеру на довкілля [2]. Тобто, можна виділити декілька напрямів адміністративно-правового регулювання, що визначатимуть його цілі, методи забезпечення та суб'єктів. Найперше, це адміністративно-правове регулювання господарських відносин із постачання електроенергії до побутових та непобутових споживачів. Ще одним напрямом є контроль й нагляд за наданням таких послуг щодо дотримання законодавчих вимог та притягнення до юридичної відповідальності у випадку необхідності. Оскільки, виробництво та постачання електроенергії пов'язано із використанням природних ресурсів та може становити загрозу довкіллю, то регулювання спрямоване на встановлення вимог та стандартів та нормативів у даній сфері, в тому числі щодо праці. Останнім та найбільш об'ємним вектором адміністративно-правового регулювання варто вважати сферу державного управління, що пояснюється наявністю природної монополії у сфері електроенергетики, потребою пристосування до ринкових умов її виробництва, постачання та розподілу та водночас можливо-сті споживачів мати вільний доступ до її використання.

В даному контексті, О. Ю. Ткаченко зазначає, що адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики у сфері паливної енергетики є системою з адміністративно-правових засобів за допомогою яких уповноважені суб'єкти державної політики здійснюють вплив цілеспрямованого характеру на відносини в сфері паливної енергетики з метою досягнення мети енергетичної стратегії України до 2015 року та в умовах євроінтеграції [3, с. 155]. Тобто, адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики повинно бути гнучким та змінюватися відповідно до стандартів ЄС та із урахуванням уже досягнутих результатів. По-годжуємося із твердженням щодо системності та цілеспрямованості адміністративно-правового регулювання, що забезпечує послідовний вплив норм адміністративного права на виготовлення, постачання та розподіл електроенергії та забезпечує реалізацію принципів правової визначеності та законності. Однак, уточнення потребує використання адміністративно-правових засобів для здійснення регулювання. З огляду на відсутність наукової єдності в питанні переліку даних засобів, до них можливо зарахувати, як правові гарантії й заборони, так й засоби примусу та притягнення до юридичної відповідальності.

На думку Н. В. Шинкарук, адміністративно-правове регулювання у сфері електроенергетики варто розуміти, як цілеспрямований вплив адміністративно-правових норм на суспільні відносини щодо виробництва (навіть комбінованого вироблення електричної та теплової енергії), передачі електроенергії, а також централізованого оперативно-технологічного (диспетчерського) управління електроенергетикою, її збутом й споживанням задля забезпечення через адміністративно-правові засоби прав, свобод та інтересів юридичної та фізичних осіб, суспільства та держави [4, с. 58]. Спірним є визначення мети адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики, адже її використання є лише інструментом для реалізації суб'єктами права власних прав та інтересів, наприклад, щодо комфортного проживання, охорони здоров'я чи навколишнього середовища. Крім того, під час адміністративно-правового регулювання повинно обов'язково бути враховано виробничі показники щодо реальної вартості виготовлення та передачі електроенергії та прогнозованих витрат. Щодо видів відносин, на які поширює свій вплив адміністративно-правове регулювання, то їх розподіл в межах тлумачення поняття є не зовсім доречним, оскільки суперечить ідеї єдності такого регулювання, взаємозалежності між усіма відносинами у сфері електроенергетики.

Зі свого боку В. В. Мушенко зауважує, що метою публічного адміністрування електроенергетики є забезпечення втілення заходів із задоволення потреб населення та промисловості в електроенергії [5, с. 53]. Відповідно, адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики спрямовано на встановлення та забезпечення дотримання порядку реалізації повноважень та обов'язків усіма залученими до процесу виробництва, передачі та розподілу електричної енергії. Складність реалізації такого завдання пояснюється відсутністю виключно ієрархічних відносин, а отже й неможливістю регулювати сферу електроенергії виключно виданням наказів, необхідно й застосовувати методи рекомендації та заохочення.

На основі проведеного аналізу наукових підходів, можливо дійти висновку, що адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики — це економічно та соціально обґрунтований процес систематичного впливу норм адміністративного права на діяльність з виробництва, транспортування, розподілу й споживання електричної енергії, а також функціонування вповноважених органів державної влади з моніторингу, нагляду та контролю за такою діяльністю з метою гарантування належного й безперервного виробництва електроенергії та забезпечення безперешкодного й правомірного її споживання.

Забезпечення порядку відбувається завдяки чіткому розподілу прав та обов'язків, способів їх реалізації, вірного розподілу завдань серед вповноважених у сфері енергетики органів. Разом з тим, такий порядок може не відповідати суспільним потребам, економічним умовам, а отже мета адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики не буде досягнута. Тобто, сутність такого адміністративно-правового регулювання полягає не просто у створенні певних законодавчих актів в сфері електроенергетики, але й гарантуванні їх реалізації, тобто передбаченні вповноважених органів, а також забезпеченні ефективності, що можливо лише через змінність та постійний аналіз ринку та цілей державної політики.

С. В. Бедін звертає увагу, що державне регулювання електроенергетичного комплексу передбачає, як прямий, так й не прямий контроль (нагляд та моніторинг) урядом цін, якості послуг, інвестиційних рішень. Він поширюється на всі сегменти електроенергетики та є особливо необхідним там, де не працюють конкурентні механізми, як передача та розподіл електричної енергії та диспетчерське управління [6, с. 52]. Відповідно, адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики виступає засобом впливу на поведінку суб'єктів господарювання щодо запобігання недобросовісній підприємницькій діяльності або ж запобігання порушенню правил охорони праці, стандартів та технологій виробництва. Запобігання можливе завдяки адміністративно-правовому встановленню комфортних умов розвитку бізнесу, передбачення ефективних методів контролю та суворої юридичної відповідальності. Водночас, діяльність щодо контролю, нагляду та моніторингу є складовою уже механізму адміністративно-правового забезпечення. Разом з тим, вірно відокремлено господарський аспект від диспетчерського, що більше стосується управління та організації відносин у сфері електроенергетики.

На думку Н. В. Шинкарук, завданням законодавства у сфері електроенергетики є встановлення правових, економічних та організаційних засад діяльності в такій сфері, регулювання відносин щодо виробництва, передачі, розподілу, постачання та використання електричної енергії, гарантування енергетичної безпеки держави, захисту прав споживачів й працівників, добросовісної конкуренції [7, с. 157]. Дійсно, підтримання та розвиток відносин у сфері електроенергетики стосується державної безпеки, адже визначає можливість нормального функціонування усіх органів державної влади, діяльності закладів охорони здоров'я та освіти. Перешкоджання роботі електромереж, виробництву електричної енергії може становити загрозу національним інтересам, адже перешкоджатиме комунікації, оперативності виконання роботи, особливо у військовій сфері.

Отже, на основі проведеного дослідження, можливо зрозуміти, що адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики потребує реформування відповідно до європейських стандартів. Проблеми в його реалізації викликані, як не послідовним процесом удосконалення, так й недостатнім науковим опрацюванням. Водночас, дослідження сутності та особливостей адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики продемонстрували його важливість для підтримання державної безпеки та реалізації суспільних інтересів.

Оскільки безперервність та постійність виготовлення та постачання електроенергії є умовою належного функціонування усіх комунальних та державних закладів, що надають соціальні послуги, здійснюють оборону та захист державних, суспільних та приватних інтересів. Тому, вкрай необхідно, щоб адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики орієнтувалося на соціально-економічні потреби та ситуацію в державі, забезпечувало розвиток альтернативних паливних ресурсів, однак без шкоди для інтересів споживачів.

Список використаних джерел:

1. Літовченко В. С. Поняття та зміст адміністративно-правового регулювання діяльності підприємств агропромислового комплексу України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2016. С. 2. С. 54-57.
2. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2017. № 27-28. С. 9.
3. Ткаченко О. Ю. Адміністративно-правовий механізм реалізації державної політики у паливно-енергетичній сфері України: правова складова. *Наукові записки. Серія: Право.*, 2017. № 2. С. 153-158.
4. Шинкарук Н. В. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2013. Вип. 33. С. 51-60.

5. Мушенко В. В., Тімашов В. О. теоретико-правове дослідження змісту цільового блоку адміністративно-правового статусу органів публічного адміністрування ринку електричної енергії України. *Правова позиція*. 2020. № 3 (28). С. 50-54.

6. Бедін С. В. Основні теоретичні положення державного регулювання в електроенергетиці. *Держава та регіони. Сер. : Державне управління*. 2013. № 1. С. 49-53.

7. Шинкарук Н. В. Поняття адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері електроенергетики. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 156-158.

УДК 340.5.153

НЕКРАСОВА Н.І.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ОБІГУ МЕДТЕХНІКИ ТА ТОВАРІВ МЕДИЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність статті полягає в тому, що належне нормативно-правове забезпечення публічного адміністрування обігу медтехніки та товарів медичного призначення в Україні є запорукою якісного забезпечення права на життя та лікування нації. В умовах постійної реформації законодавства в Україні залишається актуальним питання приведення до ладу нормативно-правового забезпечення публічного адміністрування у сфері обігу медтехніки та товарів медичного призначення. Слід приділити увагу як практичним, так і теоретичним проблемам у цій сфері, оскільки правове регулювання цієї сфери в нашій державі перебуває на досить низькому рівні. Часті зміни в системі законодавства органів виконавчої влади так чи інакше мають безпосередній вплив на публічне адміністрування обігу медтехніки та товарів медичного призначення в Україні. Державні та приватні клініки потребують сертифікації медтехніки та товарів медичного призначення відповідно до міжнародних стандартів, затверджених Міністерством охорони здоров'я, що дає можливість надавати якісні медичні послуги в нашій державі. Мета статті полягає в тому, щоб на основі праць вчених-юристів дослідити тему нормативно-правового забезпечення публічного адміністрування обігу медтехніки та товарів медичного призначення в Україні – це належні правила поведінки, установлені та санкціоновані державою, згідно з якими постачальники медтехніки та товарів медичного призначення мають дотримуватися зазначених правил і за допомогою яких громадяни в кінцевому результаті мають право на забезпечення здорового життя, лікування й підтримання життєдіяльності. Зроблено висновок, що нормативно-правове забезпечення публічного адміністрування обігу медтехніки та товарів медичного призначення в Україні – це належні правила поведінки, встановлені та санкціоновані державою, згідно з якими постачальники медтехніки та товарів медичного призначення мають дотримуватися зазначених правил і за допомогою яких громадяни в кінцевому результаті мають право на забезпечення здорового життя, лікування та підтримання життєдіяльності.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, лікування, медичне призначення, медтехніка, обіг, нормативно-правовий акт, публічне адміністрування, правила поведінки товари медичного призначення.

The relevance of the article is that the proper regulatory and legal support of public administration of medical equipment and medical supplies in Ukraine is the key to quality assurance of the right to life and health of the nation. In the conditions of con-